

ZIIKOPIS

RAZVIJAMO
KOMPETENCE

Maj 2024

Izdajatelj: Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj
Uredniški odbor: mag. Maja Šimec, mag. Nada Žagar,
Nada Babič Ivaniš in mag. Irena Bohte
Fotografije: vse fotografije so iz osebnih arhivov
avtorjev in arhiva ZIK Črnomelj
Oblikovanje: PROMADE, Tomaž Čurk, s. p.
Jezikovni pregled: Darinka Lamut
Tisk: Jože Dolinšek, s. p.

Naklada: 50 izvodov
Črnomelj, maj 2024

KAZALO

- 4 Uvodnik: Spretnostne zmožnosti
- 6 Projekt Temeljne kompetence 2023–2029 Pokolpje
- 8 Pomen razvoja temeljnih zmožnosti na ravni države
- 11 Razvoj temeljnih zmožnosti v lokalnem okolju in njegov pomen za celotno Slovenijo
- 13 Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih
- 15 Biodinamika je trajnostni način pridelave hrane
- 17 Vseživljenjsko učenje v Varstveno-delovnem centru
- 20 Moja pot do slovenščine
- 22 Tečaj nemščine
- 23 Izkušnja občanskega znanstvenika
- 26 Digitalne zmožnosti
- 28 Učenje vse življenje
- 30 Harmoniziranje skupnosti: tkanje vezi za svetlejši jutri
- 32 Študij na ZIK-u in podjetništvo
- 33 Moja kulturna kompetenca
- 36 Spretnostne zmožnosti

Uvodnik

Spretnostne zmožnosti

Mag. Nada Žagar,
direktorica, ZIK Črnomelj

Ko smo se v naših logih začeli pogosteje srečevati s pojmom kompetence, smo želeli tujko čim prej posloveniti, da je ne bi mešali z dojemanjem v smislu pristojnosti ali pooblaščenosti, kar je v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* njena osnovna opredelitev.

Podobno razumevanje pojma kompetence kaže tudi pogled v zbirko Centra za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani - CJVT sopomenke, le da ta vir še dopolnjuje razlago z uporabniško dodanimi sopomenkami, kot so: znanje, spretnost, zmožnost, veščina, usposobljenost in celo poklicanost.

Nadaljnje raziskovanje razlage pojma kompetence nas pripelje tudi do pomembnosti osebnostnih lastnosti in motiviranosti, češ, saj nam nič ne pomaga, če imamo neko spretnost, znanje ali veščino, če tega ne uporabljamo oziroma ne želimo uporabljati.

In tako nam, medtem ko iščemo najboljši prevod oziroma pomen novega pojma kompetence, ta postaja vse bolj domač, ker z eno besedo pove več kot obširna razlaga.

Belokranjci smo lahko veseli, da imamo v svojem okolju nov šestletni projekt temeljnih kompetenc, ki ponuja možnost vključevanja v različne programe izobraževanja in usposabljanja, ki so udeležencem na voljo brezplačno. Črpanje sredstev iz evropskih virov in z domačih ministrstev je v tem tisočletju prenekateremu sleherniku omogočilo učenje tujih jezikov, računalništva, skrb za zdrav življenjski slog in kakovostno bivanje v skupnosti. Takšnih udeležencev je bilo v zadnjem desetletju povprečno med 1500 in 2000 na leto. V tem smislu je ZIK-ov družbeni odtis na področju izobraževanja odraslih v Beli krajini izjemen.

Družbeni procesi, ki smo jim priča, narekujejo tenkočuten in odgovoren odnos do skupnosti, z veliko mero razumevanja in spoštovanja poslanstva, ki nam je dano. Odnos do starajočega se prebivalstva nas nenehno spodbuja k razmisleku, kako bomo obravnavali ta družbeni pojav, kako se bomo nanj odzivali in kaj sporočamo svojemu okolju. Odgovor na ta vprašanja je naraven in pričakovan, saj je nedvomno edina učinkovita pot dejavno vključevanje starejših, upoštevanje njihovih izkušenj in iskreno predan dialog s pripadniki mlajše generacije.

Pri tem je nujno poudariti ozaveščanje pomena digitalnih veščin za starejše, saj prav na tem področju preti največja nevarnost njihovega izključevanja, potiskanja na rob družbenega dogajanja in v odvisnost od tistih, ki te spretnosti imajo. Sicer je pomanjkanja računalniških znanj precej tudi pri mlajših osebah, ki zaradi svojih aktivnosti na družbenih omrežjih opredeljujejo svoje znanje kot veliko boljše, kakor v resnici je. Vsekakor pa nam digitalne veščine dodatno odpirajo nove možnosti učenja tujih jezikov in uspešnega sporazumevanja, kar dokazano prispeva k ohranjanju in razvoju duševnega zdravja.

Preplet naštetih kompetenc tesno objema skrb za trajnostni način dojemanja sveta in vsakdanjega življenja. Izobraževalci odraslih čutimo privilegij in dolžnost, da prispevamo k vesplošnemu ljudskemu prosvetljevanju o preživitvenem pomenu trajnostnega delovanja na vseh področjih. Predvsem s svojim zgledom, zavzetostjo, vztrajnostjo in navdihom. Kar je uporabno, ne zavračajmo, pa četudi gre za dobrine, ki niso materialne narave. Ustvarjajmo skupnost, v kateri nas bodo povezovale skupne vrednote in se bodo tkale niti dolgoživosti.

Članice projektne skupine Temeljne kompetence 2023-2029 Pokolpje, december 2023.

Projekt

Temeljne kompetence 2023-2029 Pokolpje

Namen projekta je povečati vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje (VŽU) ter izboljšati kompetence, ki jih odrasli potrebujejo zaradi potreb na trgu dela, večje zaposljivosti in mobilnosti ter osebnega razvoja za delovanje in odzivanje na tehnološke, demografske in podnebne spremembe v sodobni družbi.

Cilj projekta je pridobitev in izboljšanje temeljnih kompetenc ter splošne izobraženosti odraslih.

Ciljna skupina so odrasli, s posebno pozornostjo na naslednjih ranljivih ciljnih skupinah: nižje izobraženi (srednješolsko izobraževanje - ISCED 3 ali manj), aktivni, ki so stari 55 let ali več, in tujci.

Trajanje projekta:
od 13. 10. 2023 do 30. 6. 2029

Sodelujoči konzorcijski partnerji v projektu Temeljne kompetence 2023-2029 Pokolpje:
ZIK Črnomelj - poslovodni partner, Podjetniški inkubator Kočevje
OE Ljudska univerza Kočevje in Srednja šola Črnomelj.

V obdobju izvajanja projekta bomo na ravni konzorcija izvedli **199** izobraževalnih programov, v katere bomo vključili **2360** udeležencev, in **21** javnoveljavnih programov, v katere bomo vključili **242** udeležencev.

Na Zavodu za izobraževanje in kulturo v okviru projekta Temeljne kompetence 2023-2029 Pokolpje izvajamo različne brezplačne programe za pridobivanje temeljnih kompetenc:

- Sporazumevanje v tujih jezikih
- Sporazumevanje v slovenskem jeziku
- Pridobivanje digitalnih kompetenc
- Pridobivanje in zviševanje temeljnih zmožnosti in izboljšanje splošne izobraženosti, ki vključuje: finančno pismenost, kulturno zavest in izražanje, medgeneracijsko učenje in sodelovanje, zdrav življenjski slog, trajnostni razvoj in zeleno gospodarstvo ipd.
- Javnoveljavni program Začetna integracija priseljencev
- Javnoveljavni program Slovenščina kot drugi in tuji jezik
- Programi priprave na strokovna izpita iz upravnega postopka
- Programi priprave na opravljanje izpitov iz slovenskega jezika
- Programi priprave na opravljanje izpitov iz tujih jezikov
- UŽU Beremo in pišemo skupaj
- UŽU Izzivi podeželja

Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada Plus.

Pomen razvoja temeljnih zmožnosti na ravni države

Teja Dolgan,
vodja Sektorja za izobraževanje odraslih, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Razvoj temeljnih zmožnosti v lokalnem okolju je ključen za celostni razvoj posameznika in skupnosti. Temeljne zmožnosti vključujejo različna področja, kot so kognitivne sposobnosti, socialne veščine, čustvena inteligenca, telesna spretnost itd. Lokalno okolje igra pomembno vlogo pri razvoju teh zmožnosti, saj lahko zagotovi številne priložnosti in vire za učenje in raziskovanje.

Izobraževalne ustanove, med katerimi je za področje izobraževanja odraslih zagotovo ključna javna organizacija za izobraževanje odraslih, in drugi izobraževalni viri v lokalnem okolju so pomembni za spodbujanje kognitivnega razvoja, predvsem pa osebnega razvoja posameznika. Lokalne skupnosti pogosto organizirajo različne družbene dejavnosti, kot so športni dogodki, umetniški projekti, prostovoljno delo itd. Te dejavnosti

spodbujajo socialne veščine, sodelovanje, vodenje in timsko delo. Narava v lokalnem okolju ponuja obilo priložnosti za razvoj telesnih spretnosti, raziskovanje, razumevanje okolja in ekološko ozaveščenost. Parki, gozdovi, reke in druge naravne znamenitosti so odlični kraji za učenje in razvoj, ki pa se ne zgodita samoumevno. Potrebna je spodbuda, priložnost za učenje, ki jo z različnimi akcijami ponudijo in spodbudijo številni deležniki v okolju. Kulturne ustanove, muzeji, umetniške galerije in kulturni dogodki omogočajo razumevanje zgodovine, umetnosti, jezikov in tradicij lokalne skupnosti. To spodbuja razvoj kulturne identitete in spoštovanja do različnih kultur. Lokalni voditelji, mentorji in vzorniki igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju razvoja temeljnih zmožnosti. Ob njihovih izkušnjah, nasvetih in podpori lahko posamezniki

Greener future

razvijejo veščine, samozavest in vizijo za prihodnost. V sodobnem času je pomembno tudi zagotavljanje dostopa do tehnologije v lokalnem okolju. To omogoča učenje digitalnih veščin, dostop do informacij, povezovanje s svetom ter razvoj ustvarjalnosti in inovativnosti.

Celostni razvoj temeljnih zmožnosti v lokalnem okolju zahteva sodelovanje med različnimi deležniki, kot so izobraževalne ustanove, lokalna oblast, nevladne organizacije, gospodarski subjekti in

posamezniki. Z ustrezno podporo lahko lokalno okolje postane bogat vir za razvoj posameznikov in skupnosti.

Razvoj temeljnih zmožnosti ima tudi na ravni države izredno širok pomen, ki se dotika različnih vidikov družbe in gospodarstva.

Izobraževanje odraslih je ključno za izboljšanje gospodarske konkurenčnosti države. S stalnim izboljševanjem kompetenc delovne sile lahko država zagotovi, da ima svoje delavce s potrebnimi veščinami in znanjem, ki so potrebni za uspešno

konkurenco na globalnem trgu. Spreminjajoča se narava dela zahteva prilagodljive in večše delavce. Izobraževanje odraslih omogoča posameznikom, da pridobijo nova znanja in veščine ter se prilagodijo spremembam na trgu dela, s čimer se povečujejo možnosti za zaposlitev in karierni napredek. Prav tako je izobraževanje odraslih ključno tudi za socialno vključenost in razvoj posameznikov in skupnosti. S povečevanjem dostopa do izobraževanja odraslih lahko država omogoči posameznikom, da se dvignejo iz revščine, izboljšajo svoje življenjske razmere in prispevajo k družbenemu razvoju. Izobraževanje odraslih omogoča posameznikom, da razvijejo svoje zmožnosti ter dosežejo osebno in poklicno rast. S tem se povečujejo možnosti za osebno izpolnitev, samozavest in zadovoljstvo pri delu. Pomembno je spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetništva. Posamezniki s pridobljenimi kompetencami lahko prispevajo k razvoju novih idej, tehnologij in poslovnih modelov, kar lahko vodi do gospodarske rasti in konkurenčnosti na globalnem trgu. Vzdrževanje demokracije in državljanske angažiranosti je še eden od vidikov, ki bi ga izobraževanje odraslih moralo nasloviti. Spodbuja kritično mišljenje, državljansko angažiranost in dejavno udeležbo v demokratičnih procesih. S tem se krepi demokratična kultura in družbena kohezija v državi.

Zato je ključnega pomena, da država razvija in izvaja politike, programe in strategije za spodbujanje izobraževanja odraslih ter zagotavlja ustrezne vire in podporo za dostop do kakovostnega izobraževanja za vse državljane. To prispeva k celostnemu razvoju družbe, povečanju blaginje posameznikov ter k trajnostnemu gospodarskemu in družbenemu napredu.

Tudi Resolucija o novi evropski agendi za izobraževanje odraslih, ki jo je v času predsedovanja Slovenije Svetu EU leta 2021 ta sprejel, poudarja potrebo po občutnem povečanju udeležbe odraslih v formalnem, neformalnem in priložnostnem učenju, s čimer se prav tako spodbuja razvoj temeljnih zmožnosti, brez katerih ni mogoč razvoj ne posameznika in ne družbe.

Razvoj temeljnih zmožnosti v lokalnem okolju in njegov pomen za celotno Slovenijo

dr. Nataša Potočnik,
direktorica, Andragoški center Slovenije

V sodobni družbi, ki je zaznamovana s hitrimi spremembami, postaja razvoj temeljnih zmožnosti ključnega pomena, ne le za posameznika, temveč tudi za celotno skupnost in državo.

Lokalno okolje igra ključno vlogo pri razvoju temeljnih zmožnosti. Skozi prizmo lokalne skupnosti se lahko natančneje ugotovijo specifične potrebe in izzivi, s katerimi se spoprijemajo njeni člani. Lokalne ustanove, kot so ljudske univerze, imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju priložnosti za izobraževanje in usposabljanje, ki so prilagojene lokalnim potrebam. S pestro ponudbo neformalnih izobraževalnih programov razvijajo tiste zmožnosti, ki so posebej pomembne za lokalno gospodarstvo in kulturo, hkrati pa spodbujajo vključevanje in socialno kohezijo.

Bela krajina s svojo bogato kulturno in naravno dediščino je izjemno okolje za razvoj temeljnih zmožnosti. Razvoj digitalnih zmožnosti v tej regiji denimo ne prinaša samo odgovora na potrebe sodobnega trga

dela, ampak tudi priložnost za oživitev lokalnega gospodarstva in turizma.

Programi za učenje slovenščine in spodbujanje kulturne izmenjave krepijo socialno kohezijo in medkulturno razumevanje, kar je temelj za ustvarjanje odprte in vključujoče skupnosti.

Programi za razvoj bralne pismenosti omogočajo odraslim, da bolje razumejo lokalne probleme in se učinkoviteje vključujejo v družbeno življenje. Tako neposredno prispevajo k osebnemu razvoju posameznikov in hkrati krepijo lokalno skupnost.

S programi, ki razvijajo kritično mišljenje, skrbimo za ključno sposobnost posameznikov, da razlikujejo zanesljive informacije od zavajajočih ali napačnih, saj živimo v času, ko so dezinformacije in lažne novice vse pogostejše. Na ravni lokalne skupnosti kritično mišljenje spodbuja večjo angažiranost prebivalcev in bolj informirane

odločitve, kar je še posebej pomembno pri reševanju lokalnih izzivov in spodbujanju trajnostnega razvoja.

Lahko torej povzamemo, da razvoj temeljnih zmožnosti v lokalnem okolju omogoča ljudem, da izboljšajo svojo zaposljivost, se učinkoviteje vključijo v skupnost in dejavno prispevajo k lokalnemu razvoju. Poleg tega lokalno usmerjeni programi zagotavljajo, da izobraževanje odraslih ostane relevantno in prilagodljivo, sposobno hitro odgovarjati na spreminjajoče se lokalne potrebe.

Na nacionalni ravni je razvoj temeljnih zmožnosti temeljni steber za oblikovanje konkurenčnega, vključujočega in trajnostno naravnane družbenega in gospodarskega sistema. Celovit pristop k izobraževanju odraslih, ki temelji na razvoju temeljnih zmožnosti, prispeva k dvigu splošne izobraženosti, večji gospodarski produktivnosti in socialni koheziji.

Nacionalne strategije in politike, ki podpirajo vseživljenjsko učenje in razvoj temeljnih zmožnosti, zagotavljajo, da so posamezniki opremljeni z veščinami, potrebnimi za uspešno spoprijemanje s sodobnimi izzivi. To ne le izboljša posameznikove možnosti za uspeh, ampak tudi krepí družbeno odpornost in prispeva k bolj uravnoteženemu in pravičnemu razvoju celotne države.

Poleg tega je razvoj temeljnih zmožnosti ključen za spodbujanje aktivnega državljanstva in demokratične participacije.

Zmožnosti, kot so kritično mišljenje, medkulturno razumevanje in državljanske spretnosti, so temelj za vzpostavitev odprte, tolerantne in dinamične družbe.

Razvoj temeljnih zmožnosti je nujen za odgovor na sodobne družbene in gospodarske izzive, tako na lokalni kot nacionalni ravni. Lokalna okolja so temelj za inovativne pristope k izobraževanju odraslih, ki so lahko model za celotno državo. Hkrati pa celovita nacionalna politika in podpora za razvoj temeljnih zmožnosti zagotavljata, da Slovenija ostaja konkurenčna, vključujoča in uspešna družba. Vlaganje v razvoj temeljnih zmožnosti je tako naložba v prihodnost, ki omogoča trajnostni razvoj in blaginjo za vse.

*Svečana otvoritev prostorov
Ljudske univerze Črnomelj, 22. 2. 2022.*

Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih

mag. Janja Pegam,
načelnica Upravne enote Metlika

Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih v upravni enoti sta ključnega pomena za zagotavljanje učinkovitosti in kakovosti storitev, ki jih ponujamo strankam. Ta proces omogoča zaposlenim pridobivanje novih znanj, veščin, spretnosti ter osebno rast in razvoj, kar je bistvenega pomena za opravljanje dela in nalog.

Zaposleni v upravni enoti se nenehno spoprijemamo z izzivi in spremembami v zakonodaji, spremembami računalniških programov in s pričakovanji strank. Usposabljanje zaposlenim omogoča, da se prilagajajo tem spremembam ter skrbijo za zakonitost in kakovost storitev.

Kompetence, ki jih zaposleni pridobivajo z usposabljanjem, so ključne za uspešno opravljanje nalog v upravni enoti. Med najpomembnejšimi kompetencami, ki jih zaposleni potrebujejo pri delu, so:

- 1. poznavanje zakonodaje in predpisov:** to je ključnega pomena pri pisanju in izdajanju upravnih aktov, vključuje zakonodajo s področja upravnega postopka, gradbeništva, tujcev, matičnih zadev, kmetijstva itd.;
- 2. upravne spretnosti:** poznavanje pravil upravnega poslovanja, ki uporabnikom upravnih storitev zagotavlja primerno in kakovostno obravnavo; sem sodi poznavanje Uredbe o upravnem poslovanju;
- 3. komunikacijske spretnosti:** zaposleni morajo biti usposobljeni za jasno in učinkovito komuniciranje s strankami, tako ustno kot pisno;
- 4. strokovno znanje:** na področjih, kot so gradbeništvo, kmetijstvo, notranje zadeve itd., je potrebno strokovno znanje oziroma dobro poznavanje zakonodaje na posameznem področju dela;

5. medosebne spretnosti: sposobnost sodelovanja s strankami, sodelavci in z drugimi organizacijami je ključna za uspešno delo; to vključuje pomoč strankam, reševanje zadev in skupinsko delo;

6. samostojnost in odgovornost: zaposleni morajo biti sposobni samostojno opravljati delo in prevzemati odgovornost za svoje odločitve in dejanja; to vključuje sposobnost samoiniciativnega ukrepanja, sprejemanja odločitev in prevzemanja odgovornosti za njihove rezultate.

Navedene kompetence so pomembne za zakonito odločanje in kakovostno delo upravne enote. Zato se morajo zaposleni stalno usposabljanje in izobraževati, kar vodi k doseganju boljših rezultatov in zagotavljanju kakovostnih storitev za stranke. Izobraževanje in usposabljanje pomagata

zaposlenim pridobiti nove kompetence, razvijati razmišljanje in osebno rast. Vse skupaj pa prispeva k uspešnejšemu delovanju upravne enote. Zato je nujno, da se zaposleni izobražujejo, da se lažje spoprijemajo z vsakodnevnimi izzivi in spremembami.

V Upravni enoti Metlika nenehno skrbimo za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih, saj to omogoča izboljšanje njihovih sposobnosti, povečanje učinkovitosti dela in boljše izpolnjevanje delovnih obveznosti in nalog. Zaposleni se udeležujejo seminarjev, usposabljanj in posvetov, ki jih prirejajo resorna ministrstva, Upravna akademija, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj in druge organizacije. Vsako leto načrtujemo usposabljanje in izobraževanje zaposlenih, saj verjamemo, da je to ključno za dobro opravljeno delo in naloge ter prispeva k večjemu zadovoljstvu strank in zaposlenih.

Biodinamika je trajnostni način pridelave hrane

mag. Margita Adamič,
članica upravnega odbora Društva Lan Bela krajina

Biolško-dinamična metoda (ali biodinamika) je najstarejša ekološka metoda pridelovanja hrane. Utemeljil jo je dr. Rudolf Steiner, ki je leta 1924, torej pred 100 leti, organiziral poljedelski tečaj za velike kmetovalce iz osrednje Evrope, na katerem je že takrat opozoril na resne posledice uporabe umetnih gnojil in škropiv v poljedelstvu. Biodinamiki zemlje ne gnojimo z mineralnimi gnojili, gnojevko in nezrelimi komposti. Ne uporabljamo strupenih fitofarmaceutskih sredstev niti gensko spremenjenih semen.

Zdravje rastlin krepimo s čaji iz zelišč, ki jih nabereamo sami. S kompostom in biodinamičnimi preparati oživljamo tla. S kolobarjenjem ohranjamo naravno ravnovesje v tleh in preprečujemo razvoj škodljivcev in bolezni. Po *Setvenem priručniku Marije Thun* opravila na vrtu, njivi

in v sadovnjaku opravimo ob pravem času (dan za cvet, list, plod, korenino, v skladu s kozmičnimi ritmi). Delo na pravi dan pomeni s čim manj truda dobiti čim boljši rezultat. Smo odgovorni do zemlje, na kateri vrtnarimo oz. kmetujemo. Pridelujemo odlično hrano in čim več lastnih semen. Če semena kupimo, potem kupimo ekološka (npr. na www.amarant.si).

Delo na vrtu, njivi, v sadovnjaku ima mnogo koristi: odrasli si spočijemo misli od burnega vsakdana na delovnem mestu, otroci spoznavajo rastline in živali ter se učijo opravil. Vsi skupaj se družimo in gibljemo na svežem zraku in soncu. Veselimo se lepih pridelkov, odličnih rezultatov lastnega truda. Pomembno je, da smo čim bolj prehransko neodvisni od nakupovanja v trgovinah.

Prva predavanja in članki o biološko-dinamični metodi so bili v Sloveniji že leta 1985. V Beli krajini je bilo Društvo za biološko-dinamično gospodarjenje Lan Bela krajina (s krajšim imenom Društvo Lan Bela krajina) ustanovljeno leta 2010. V njem smo zbrani posamezniki, ki ne čakamo drugih, da bodo ukrepali. Mi ukrepamo vsak dan, takoj, zase, za svoje družine, na svojih vrtovih, njivah in v sadovnjakih pridelujemo zdravo in okusno hrano.

Ker je pri vsakem delu, če ga želiš dobro opraviti in doseči dobre rezultate, treba imeti veliko znanja, se člani društva nenehno izobražujemo, vsak po svojih potrebah in zmožnostih. Organiziramo predavanja, z veseljem pa se kot poslušalci udeležujemo predavanj, ki jih pripravljajo druge organizacije. Na tem mestu se želimo še posebej zahvaliti ZIK-u za organizirana predavanja o biodinamiki. Dobro sodelujemo tudi s Krajevno knjižnico Semič, ki smo ji pred leti ob ustanovitvi knjižnice semen donirali semena.

Vabimo vse, ki že vrtnarite ali kmetujete ali pa bi se radi lotili vrtnarjenja, da se pridružite našemu društvu. Za letno članarino vsak član društva v decembru dobi *Setveni priročnik Marije Thun* za naslednje leto, na voljo ima brezplačno izposojno strokovne literature o biodinamiki iz bogate knjižnice našega društva, tedenske nasvete za delo na vrtu ali njivi, preparate iz zelišč za obogatitev zemlje in druženje.

Kadar pride dan, ko nimate volje za sejanje in presajanje rastlin ter za delo na vrtu ali v sadovnjaku, ko je v trgovini, na zabavi, obisku, v menzi pred vami bleščeče privlačna hrana ali pijača in veste, kaj vse je lahko v njej, naredite nekaj zase in za svoje najbližje. Nadaljujte (če še niste, pa začnite) lastno pridelavo zdrave hrane. Dobro prehranjevanje je oblika samospoštovanja.

Paradižniki
(10. september 2023)

Vseživljenjsko učenje v Varstveno-delovnem centru

Zdenka Vrlinič,
skupinska habilitatorka v Varstveno-delovnem centru Črnomelj

V Varstveno-delovnem centru Črnomelj uporabniki s podporo zaposlenih skrbimo, da skupaj dopolnjujemo svoja znanja, spretnosti, sposobnosti. Vseživljenjsko učenje je del našega vsakdana. To traja in se nadgrajuje že 37 let.

VDC Črnomelj izvaja storitev varstva, vodenja in zaposlitev pod posebnimi pogoji za svoje uporabnike. Ravno vodenje je tista vrsta storitve, ki vključuje izvajanje vseživljenjskega učenja, pridobivanje in nadgradnjo različnih spretnosti, ohranjanje že pridobljenih znanj in hkrati s tem socialno vključevanje v okolje, v katerem živimo.

A žal sistem razvoja VDC-ja ne gre v smeri kadrovske širitve, ki bi omogočala tudi širšo izobraževalno funkcijo in podporo našim uporabnikom. Tako so VDC-ji v Sloveniji prepuščeni iznajdljivosti vodstva in zaposlenih v tem, na kakšen način uporabnikom omogočajo pridobivanje in ohranjanje različnih znanj in spretnosti. Na tem področju nam pomaga Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj.

Začetek sodelovanja VDC Črnomelj in ZIK Črnomelj sega 24 let nazaj, ko smo zaposleni poiskali podporo pri pripravi kulturnega programa ob odprtju takrat novih prostorov Varstveno-delovnega centra na Majerju. Uporabniki so takrat ob pomoči zaposlenih zavzeto pripravljali kulturni program, a potrebovali smo izkušene voditelje programa. Pri tem so nam priskočili na pomoč zaposleni na ZIK-u. Tudi za uporabnike je bila to zanimiva izkušnja. Sodelovali so in se učili z novimi ljudmi, ki jih prej niso poznali.

Zelo kakovostno in plodno sodelovanje se je pozneje nadaljevalo. Skupaj smo iskali vsebine, ki bi jih lahko ZIK s strokovnimi mentorji ponudil našim uporabnikom. Vsebine izhajajo iz želja uporabnikov: na kulturnem področju se z mentorjem učijo belokranjskih plesov v folklorni skupini, želja uporabnikov po računalniškem opismenjevanju je vzpodbudila organizacijo računalniškega krožka v primerno opremljeni ZIK-ovi računalniški učilnici, tako je bilo tudi z organizacijo krožka angleškega jezika.

Obiskovanje krožkov, ki jih izvaja ZIK Črnomelj, za naše uporabnike pomeni socialno vključevanje v družbo, povezovanje z drugimi ljudmi, druženje in izboljševanje samopodobe in samostojnosti.

Uporabniki in zaposleni VDC Črnomelj smo dejavni tudi pri vsakoletni organizaciji dogodkov v Tednu vseživljenjskega učenja.

Vsebine s področja športa, kulture, zdravja, ohranjanja temeljnih veščin, medgeneracijskega sodelovanja so vedno dobrodošle za naše uporabnike. Vedno so pripravljeni in navdušeni za nove dogodivščine in novo učenje. Potrebujemo izzive in priložnosti, da živijo kakovostno in polno življenje. Tega se izredno veselijo.

»Rad obiskujem računalniški krožek na ZIK-u, s tem se sproščam. Krožek obiskujem že več let in obnavljam znanje. Rad se tudi družim z drugimi uporabniki iz enote Majer. Hvaležen sem ZIK-u, ker nas vključuje v svoje programe.«

(Ivo - udeleženec računalniškega krožka)

»Rada plešem belokranjske plesne, zato sem se vključila v folklorno skupino. Všeč mi je, kadar oblečem belo nošo. Rada hodim na vaje, še rajši pa nastopam na Jurjevanju. Naša mentorja Tadej in Tatjana sta nas naučila različnih plesov. Vesela sem, kadar nam gledalci ploskajo.«

(Anica - udeleženka folklorne skupine VDC Črnomelj)

Na tem mestu ne govorimo samo o uporabnikih, ampak tudi o zaposlenih. Odprti za vseživljenjsko učenje, izpopolnjevanje svojih znanj, spretnosti in sposobnosti so lahko dobra podpora uporabnikom. Predavanja in izobraževanja, ki nam jih ponuja ZIK Črnomelj, so prav tako dobra osnova.

Tako se lahko uporabniki in zaposleni skupaj učimo, rastemo in se medsebojno podpiramo. S pridobivanjem znanj smo bolj opaženi v lokalnem okolju in širše.

Tudi v prihodnosti se v naših programih pripravlja razvoj nekaterih zaposlitvenih področij, pri čemer bomo potrebovali zunanjo pomoč. Prepričani smo, da jo bomo na Zavodu za izobraževanje in kulturo Črnomelj našli.

Moja pot do slovenščine

Edin Miketič

PISMENOST

Pismenost je sposobnost prepoznati, razumeti, izraziti, ustvariti in razlagati koncepte, čustva, dejstva in mnenja v ustni in pisni obliki.

Če pogledamo zgodovino, so se ljudje vedno selili, razlogi za to so bili različni: vojna, politični, gospodarski razlogi ... In tisti, ki se selijo, poskušajo najti zase in za svoje bližnje primeren kraj za življenje.

Sem eden tistih, ki so se odločili za selitev v drugo državo. Spomnim se leta 2007, star sem bil 25 let, še dokaj mlad in brez nekih obveznosti sem dobil priložnost za delo v drugi državi in sem šel, kot rečejo, s trebuhom za kruhom. Čeprav se imam za odprtega in zelo prilagodljivega, vedno pripravljenega za učenje in nove izzive, odločitev o selitvi ni bila lahka. Pustiti hišo, v kateri si odrasel, starše in prijatelje je zelo težka odločitev.

Kot vsaki začetki so bili tudi moji zelo težki - ne poznaš ljudi, ne poznaš jezika, kulture, običajev. V moji prvi službi so bili sodelavci

večinoma iz Bosne in Hercegovine, Srbije, Hrvaške. Med sabo smo se razumeli, težave pa so se pojavile, ko je bilo treba urejati kakšne dokumente v upravni enoti, banki in podobno.

Takrat sem si rekel, da če mislim tukaj ostati, delati in živeti, se bom moral prilagoditi okolju in se naučiti slovenščine. Živel sem v najemniški sobi in zvečer po televiziji gledal raznorazne oddaje, filme, bral podnapise in poslušal, kako se pogovarjajo v slovenščini. Zanimiva stvar, ki mi je ostala globoko v spominu, je ta, da sem vsak večer med drugim zelo rad gledal in poslušal oddajo 24 ur na televiziji POP TV z voditeljema Janijem Muhičem in Petro Kerčmar. Všeč mi je bilo, kako lepo in brez kakšnih narečij govorijo v slovenščini.

Na začetku me je bilo strah govoriti slovensko, bal sem se napak pri izgovarjavi in odziva sogovornikov nanje. Sčasoma sem dojel, da ne smem razmišljati tako in da moram začeti brez strahu govoriti slovensko, saj le vaja dela mojstra. Moja žena, takrat še punca, je videla, da imam voljo, in mi ogromno pomagala pri učenju jezika. Vedno me je popravljala, in čeprav mi je šla na živce, je vztrajala, za kar sem ji danes hvaležen. Poleg tega mi je veliko pomagalo tudi vključevanje v raznorazne popoldanske dejavnosti, šport, druženja itd. Včlanil sem se tudi v planinsko društvo in rekreativni kolesarski klub.

Prav tako so name pozitivno vplivali sprememba delovnega okolja in novi sodelavci, saj sem bil več v stiku z domačimi ljudmi in se tudi dodatno izobraževal in učil jezika. Za pridobitev slovenskega državljanstva sem leta 2013 na Zavodu za izobraževanje in kulturo z odliko opravil izpit iz slovenščine na osnovni ravni.

Učenje slovenskega jezika mi je pomagalo tudi, da sem napredoval v službi kot CNC-operator, tesno povezan z razvojem in tehnologijo, kajti treba je brati načrte 3D, razna navodila, e-pošto itd.

Ko danes pogledam nazaj, lahko rečem, da se mi je ves vložen trud tudi poplačal. V Sloveniji sem že 17 let, ustvaril sem si družino, vključil sem se v družbo in se počutim kot doma. Ampak nikoli ne bom pozabil, kdo sem in od kod izhajam.

Tečaj nemščine

Janez Težak

VEČJEZIČNOST

Večjezičnost je sposobnost ustrezne uporabe različnih jezikov za učinkovito sporazumevanje.

Zaposleni podjetja Kolpa, d. o. o., Metlika smo se pred nekaj leti udeležili tečaja nemščine, ki ga je vodila profesorica nemščine Mija Penca Vehovec, organiziral pa ga je Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj. Udeleženci tečaja so bili lahko tisti, ki imajo stike z dobavitelji in uporabljajo pri delu nemščino, tehnologi, ki si želijo znati nemško, delavci, ki hodijo v Nemčijo na terensko delo, in tisti, ki smo se želeli naučiti osnov nemškega jezika. Zbrala se je pisana družina 16 udeležencev, ki smo tečaj začeli že ob šesti uri zjutraj, sicer malce še zaspani, a nas je profesorica hitro motivirala z igrami, animacijami in sodelovanjem, tako da nam je kmalu postalo zanimivo in privlačno. Tečaj je potekal v lepi novi in moderno opremljeni predavalnici v prostorih Salona Kolpa v Metliki, kjer je prostor za izobraževanje in informiranje Kolpinih kupcev, dobaviteljev in distributerjev. V skupini smo se dobro počutili in z veseljem hodili na ure, saj nam je profesorica vsakič pripravila kaj novega in zanimivega. Tako smo spoznali tudi lutko Fritza iz Nemčije, ki se je z

nami pogovarjal v nemščini in nas marsikdaj spravil v smeh. Tečaj je trajal 60 ur, pridno smo si pisali zapiske in dobili tudi kakšno domačo nalogo. Na obiskovanje tečaja me še zdaj spominja zbledeli list s slovničnimi pravili, ki visi na hladilniku v kuhinji.

Na koncu smo dobili potrdilo o opravljenem tečaju, ki smo ga ponosno dostavili nadrejenim in si s tem pridobili še večje zaupanje in utrdili pripadnost podjetju. Vsi udeleženci smo se strinjali, da je bil tečaj zelo zanimiv in koristen, z željo, da bi učenje nemščine še nadaljevali.

Se vidimo naslednjič.

Intervju

Izkušnja občanskega znanstvenika

Peter Ambrožič

MATEMATIČNA, NARAVOSLOVNA, TEHNIŠKA IN INŽENIRSKA KOMPETENCA

Matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca poudarja vidik uporabne znanosti in spodbuja naravoslovje, tehniko in inženirstvo v širšem smislu.

Peter Ambrožič je raziskovalec po duši, ki ga že od nekdaj privlači delo s podatki, izračuni, zato je za smer študija na Ekonomski fakulteti izbral poslovno informatiko (računalništvo) in analize. Na tem področju je deloval kar nekaj let, ko je stopil na samostojno podjetniško pot. Pri delu se je redno srečeval s podatki, ki jih je bilo treba obdelati in ovrednotiti.

V intervjuju nam je podal dragocene informacije in vpogled v izkušnjo lastnega raziskovanja, zbiranja in vrednotenja informacij o radonu ter sodelovanja s strokovnjaki.

Kako ste vključevali področje znanosti in tehnologije pri svojih hobijih?

»Moji hobiji so s področja fotografije, grafike, grafično oblikovanje, oblikovanje in obdelava fotografij. Seveda ne smem pozabiti na glasbo, za katero pravijo, da gre dobro skupaj z eksaktnimi znanostmi, kar hitro ugotoviš. Med mojo delovno potjo se je delo prepletalo z različnimi hobiji. Veliko sem delal tudi na področju varovanja narave. V nekaterih projektih sem sodeloval z Zavodom za varstvo narave. Dejaven sem bil tudi v skupini, ko se je ustanavljal Krajinski park Lahinja, in v nekaterih evropskih projektih varstva narave kot zunanji sodelavec. To me je vedno zelo zanimalo. Neformalno se veliko izobražujem tudi na področju ekologije, zdravega načina življenja, tehnologije in podobno. Prav tako se trudimo v svoj dom vključevati naravne rešitve, varčevanje z energijo, vodo, odpadki, uporabo naravnih materialov. Imamo svoj vrt, vrtnine poskušamo vzgajati po načelih biodinamike in sonaravne vzgoje, kar nam dokaj dobro uspeva. Uporabljamo sonaravne rešitve. Z ženo sva člana Univerze za tretje življenjsko obdobje, kjer lahko najdeva vsebine s podobnimi tematikami. V zadnjem času raziskujem, zbiram podatke in iščem rešitve za zmanjšanje koncentracije radioaktivnega plina radona.«

Zakaj ste se odločili za vključitev v projekt RadoNorm-SLO?

»Ta zadeva me zanima. Berem veliko literature o naravnih pojavih, ker mi je zanimiva. Najprej si sploh nismo predstavljali, kakšna je raven radona v okolju, v katerem živimo. Sem raziskovalnega duha, iščem različne vire, berem, zanimajo me različna znanstvena področja.«

Kako razumete vlogo občanov v občanski znanosti?

»Menim, da je pomembno, da se prebivalci dejavno vključijo v varovanje okolja, razumevanje okolja, narave in ekologije. To je edini način, da se bo na tem področju kaj premaknilo. Kadar nekaj razumeš, se tudi lažje ozaveščiš. Brez podlage z znanjem in podatki ni ozaveščanja. S tem ko si sam vpet v proces in imaš lastno izkušnjo, lahko tudi nekaj prispevaš.«

Kako je potekalo merjenje radona v vašem domu in katere podatke ste pridobili?

»V začetku leta 2023 smo imeli doma približno tri mesece zaprt merilnik radona, ki je pokazal relativno visoko povprečno vrednost radona. Nameščen je bil pozimi, ko je manj prezračevanja. Kasneje smo radon merili še z natančnejšimi merilniki z Inštituta Jožefa Stefana, kar nam je omogočil ZIK Črnomelj. Meril sem tudi onesnaženost notranjega zraka. Vse skupaj je bilo zelo zanimivo in presenetljivo.«

Peter Ambrožič in Jerry Board iz Anglije, strokovnjak iz področja protiradonskih ukrepov pri sanaciji stavb (projekt RadoNorm).

Katera nova znanja in spoznanja s tega področja ste pridobili od strokovnjakov, iz lastnega raziskovanja in drugih virov? Kako vam pridobljeni podatki pomagajo pri odločanju glede nadaljnjih postopkov pri skrbi za zdravo bivalno okolje?

»Predavanja o rezultatih s tega področja so bila dobro obiskana, pridobili smo veliko informacij. Seveda ne bi bilo meni podobno, če ne bi raziskoval še naprej. Prebral in preštudiral sem veliko zanimivih tujih virov s tega področja. Marsikaj se da postoriti pri skrbi za zdravo bivalno okolje. Pred leti smo nezavedno že naredili korak v to smer, ko smo namestili rekuperativno prezračevanje, ki je verjetno že malo znižalo raven radona. Menim, da to lahko olajša zadeve pri zelo visokih koncentracijah radona v objektu, ne more pa jih popolnoma rešiti. S strokovnjakom za rešitve pojava radona v objektih, Jerryjem Boardom iz Združenega kraljestva, pa smo sodelovanje nadgradili na naslednjo raven, saj nam je dal veliko uporabnih rešitev in nasvetov ter pomagal vgraditi prisilno prezračevanje pod temelji hiše, ki naj bi visoke ravni radona v hiši skoraj zagotovo znižalo na sprejemljive. Zagotovo bo to potrjeno šele v jesensko-zimskem času, ko je naravnega prezračevanja malo, temperature zunaj pa so nizke, oboje namreč zvišuje koncentracijo notranjega radona.«

Digitalne zmožnosti

Uroš Novina

DIGITALNA KOMPETENCA

Digitalna kompetenca vključuje samozavestno, kritično in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij ter interakcijo z njimi pri učenju, delu in družbenem udejstvovanju.

»Ljudje smo grozni pri napovedovanju prihodnosti. Preveč smo optimistični glede tega, kaj lahko dosežemo na kratki rok, in podcenjujemo to, kar smo zmožni doseči na dolgi rok.« (Bill Maris)

V 50. letih preteklega stoletja so si futuristi zamišljali, da bomo leta 2024 imeli leteče avtomobile, baze na Luni in Marsu. Ozdravljena bosta prehlad in rak. Predstavljali so si superračunalnike v velikosti lun in računalnike v velikosti manjših sob. Niso pa si predstavljali današnjega največjega globalnega eksperimenta človeštva - svetovnega spleta, ki je omogočil globalno povezovanje in dostop do neomejene količine informacij.

Superračunalnik imamo na dlani. Ima več funkcij kot paleta švicarskih nožev. Zajame fotografije, video, predvaja glasbo, pokaže lokacijo, ukaze sprejema na dotik ali glasovno. Z nevidnimi signali omogoča dostop do vsega znanja človeštva. To in še veliko več zmore naprava v velikosti dlani, ki »melje« ničle in enice. Resničnost je presegla sanje preteklosti - kaj nam prinaša prihodnost?

V digitalni družbi je težko obstati brez vsaj osnovnih digitalnih zmožnosti. Uporaba elektronske pošte je nujna v skoraj vseh poklicih. Posameznike moramo opolnomočiti, da bodo sposobni samostojnega dela v digitalni družbi. Veliko je govora o digitalnih zmožnostih podjetij, organizacij in držav, a se prepogosto pozabi na individualno raven.

Individualno se digitalna zmožnost opredeljuje kot digitalna pismenost, znanje, uporaba digitalnih orodij, digitalna vključenost, kritično razmišljanje, varnost na spletu itn. Digitalna družba se začne pri posamezniku. Vsak od nas mora biti usposobljen za samostojno delo v digitalnem svetu.

V Sloveniji so na voljo številni brezplačni tečaji računalniške pismenosti za starejše. Pri tečaju računalniške pismenosti za odrasle (RPO) največkrat starejši povedo, da so se tečaja udeležili izključno zato, da bodo lahko (bolj) samostojno komunicirali po spletu s sorodniki in prijatelji. Vsem posameznikom družbe je treba omogočiti, da povečajo svoje digitalne zmožnosti, saj bodo le tako ostali v stiku z drugimi in ne bodo izolirani.

Pri svojem delu se z digitalnim svetom srečujem na vseh področjih: fotografija, snemanje, grafično oblikovanje, upravljanje družbenih omrežij Občine Semič, kinooperater v Kinu Črnomelj, tehnična koordinacija prireditev v KD Črnomelj in mentorstvo tečajev računalniške pismenosti.

Ključna sposobnost digitalnih zmožnosti pri mojem delu je predvidevanje in reševanje težav. Fotografije za Instagram morajo biti denimo zajete drugače kot druge. Kino je popolnoma digitaliziran, tehnična koordinacija dogodkov tudi skoraj popolnoma. S povečano kompleksnostjo se povečuje tudi verjetnost, da nekaj ne bo delovalo. To rešujem z lastnim izobraževanjem po spletu. Mnogokrat je rešitev težave edinstvena. Splet mi je omogočil, da sem močno povečal obseg svojih digitalnih zmožnosti na vseh področjih svojega dela.

Kadar rastejo naše osebne digitalne zmožnosti, rastejo tudi zmožnosti naše digitalne družbe. Splet izkoristimo za učenje in izobraževanje. Dostopamo lahko do ogromne količine informacij in znanja na praktično vseh področjih.

Po spletu se lahko naučimo, kar koli želimo. Šivanje, kuhanje, grafično oblikovanje, fotografija, videografija, posebni učinki - vse to je na voljo v obliki videoposnetkov, člankov in drugih spletnih virov. Potrebujemo le voljo in čas.

V našem digitalnem svetu ni nič zamujeno. Vse je na voljo za nas, iskalce izkušenj, radovedneže novih znanj in preizkuševalce novih digitalnih orodij. Vsak od nas lahko s svojimi digitalnimi zmožnostmi prispeva k boljši in naprednejši družbi.

Učenje vse življenje

Ana in Dane Klepec

OSEBNOSTNA, DRUŽBENA IN UČNA KOMPETENCA

Osebnostna, družbena in učna kompetenca je sposobnost razmisleka o sebi, učinkovitega upravljanja časa in informacij, konstruktivnega sodelovanja z drugimi, odpornosti ter upravljanja svojega učenja in kariere.

Sva Belokranjca, ki sva 25 let živela v Novem mestu, Ana je iz Vinice, Dane iz Pustega Gradca. Ko sta hčeri odrasli in je ena postala študentka, druga pa srednješolka, smo se vrnili v Belo krajino, v Pusti Gradec, kjer smo si zgradili nov dom.

V Novem mestu sva v smučarskem društvu začela smučati, postala sva celo smučarska sodnika. Druga dejavnost, s katero sva se ukvarjala, pa so bili standardni in latinskoameriški plesi. Po preselitvi v Belo krajino sva te dejavnosti kar malo pogrešala, k sreči je novomeški plesni center organiziral plesne tečaje tudi v Črnomlju, tako da sva ples lahko še nekaj časa nadaljevala.

Ob nastanku Krajinskega parka Lahinja se nama je ponudila priložnost, da bi se ukvarjala s turizmom, kajti najin dom v

Pustem Gradcu leži v najsevernejšem delu parka. Na okljuku, ki ga tu naredi Lahinja, je arheološko najdišče iz mlajše kamene dobe, v srednjem veku je na vhodu na okljuk stal grad, najina mlin in žaga sta tehnična spomenika. In takrat sva se prvič srečala z ZIK-om. Če sva hotela sprejemati obiskovalce, sva se morala usposobiti za to. ZIK je organiziral izobraževanje s tega področja, ki sva se ga udeležila in postala lokalna turistična vodnika.

Tako sva začela sprejemati obiskovalce dela Krajinskega parka Lahinja v Pustem Gradcu, predstavila sva jim park kot celoto, še posebej naravne in kulturne znamenitosti okrog svojega doma. Do danes nas je obiskalo okoli 130.000 obiskovalcev iz Slovenije in tujine, na kar sva ponosna.

Najin mlin še vedno melje in tisti, ki pridelajo bodisi koruzo ali pšenico na ekološki, naravi prijazen način, prinesejo zrnje k nam, ker vedo, da bodo dobili moko iz svojega zrnja. Žaga pa miruje in čaka na boljše čase, da jo obnovimo.

Z upokojitvijo sva imela na razpolago več časa. Vedela sva, da ZIK izvaja različne programe, tako sva se začela udeleževati njihovih programov in prireditev. Vključila sva se v program UTZO, udeležujeva se tečajev angleščine, pohodov, Ana poje v ZIK-ovi skupini, ki prepeva ljudske pesmi, če se le da, se udeleživa tudi plesne delavnice Plesna hiša. Potem so tu tudi poučni dogodki s področja zeliščarstva in še bi lahko naštevali. Skratka, z gotovostjo lahko rečemo, da v ZIK-ovih projektih lahko vsakdo najde nekaj zase.

Poleg tega sva dobrih pet let tudi plesala v folklorni skupini Društva upokojencev Črnomelj.

Ne smeva pozabiti omeniti tudi svoje »kmetijske« dejavnosti, katere nosilka je Ana. Velika večina zelenjave, ki jo potrebujemo, je pridelana doma. Sadje pa predelava v sok in marmelade, kar je pri vnukih kar cenjeno. Brez vinograda za zdaj še ne gre, tako da sva tudi s pijačo samooskrbna.

In na koncu morava omeniti še nekaj, kar je v zadnjih desetih letih postalo najino obvezno jutranje opravilo. Ko je Lidija Malešič pripeljala v Belo krajino Šolo zdravja, sva iz radovednosti šla pogledat. Zelo hitro sva ugotovila, da gre zares za zelo dobro stvar, in postala člana tega društva. Nekaj mesecev sva vsako jutro, razen praznikov in nedelj, hodila telovadit v Črnomelj, na Griček. Potem pa je počasi dozorela ideja, da ustanovimo skupino Šole zdravja tudi v Dragatušu. Tako zdaj že enajsto leto telovadimo tudi v Dragatušu.

Harmoniziranje skupnosti: tkanje vezi za svetlejši jutri

Renata Butala

DRŽAVLJANSKA KOMPETENCA

Državljska kompetenca je sposobnost ravnanja kot odgovoren državljan in polne udeležbe v državljskem in družbenem življenju na podlagi razumevanja družbenih, gospodarskih, pravnih ter političnih konceptov in struktur, razvoja dogodkov v svetu ter trajnostnega razvoja.

Kot predsednici sveta krajevne skupnosti in občinski svetnici se moje srce in predanost prepletata v prizadevanju za boljšo skupnost ter spodbujanju povezovanja in vseživljenjskega učenja med prebivalci. V živahnem kraju, v katerem povezovanje in dejavno sodelovanje v skupnosti veljata za temeljno vrednoto, se trudim ustvariti okolje, v katerem vsak prebivalec čuti pripadnost in vidi vrednost svojega prispevka.

V osrčju mojega dela je nenehno povezovanje z lokalnimi organizacijami, prostovoljci in prebivalci. Skupaj ustvarjamo prijetno in živahno okolje, ki je odprto za vse. Moja vloga predsednice sveta krajevne

skupnosti me zavezuje k usklajevanju prizadevanj različnih skupin in udeležencev v našem kraju. Zavzemanje za vključujoče okolje, v katerem se vsakdo počuti dobrodošlega, je moje vodilo.

Moji prispevki k utripu kraja segajo od prostovoljnega dela pri organizaciji prireditvev do dejavnega sodelovanja pri projektih, ki izboljšujejo kakovost življenja v naši skupnosti. Urejanje javnih površin, čiščenje okolja, promocija lokalnih izdelkov in dejavnosti so le nekatere od nalog, ki jih z veseljem izvajam. S svojo predanostjo želim prispevati k boljšemu jutri za vse nas.

Z navdušenjem opazujem delovanje različnih društev v našem kraju. Kulturno društvo, turistično društvo, šahovsko društvo, društvo podeželske mladine, gasilska društva - vsa prispevajo k pestremu dogajanju in h krepitvi medgeneracijskih odnosov. Ponosna sem na naša prizadevanja za vseživljenjsko učenje, ki se kažejo v projektih, kot sta računalniško izobraževanje in učenje jezikov. S svojim znanjem in izkušnjami se trudim pomagati ljudem, da razvijejo svoje zmožnosti.

V prizadevanjih za trajnostni razvoj in učenje smo se v zadnjih letih osredotočili tudi na opazovanje narave in pomembnost opraševalcev v našem ekosistemu. Sistematično opazovanje nam omogoča prilagajanje podnebnim spremembam in razvijanje trajnostnih praks za prihodnost. S sodelovanjem z Andragoškim centrom bogatimo izkušnje in poglede na vzgojo in izobraževanje.

Dan odprtih vrat PGD Stari trg ob Kolpi, 2023.

Ne glede na preteklost, sedanost ali prihodnost je moje delovanje usmerjeno v povezovanje ljudi in narave v našem skupnem okolju. S predanostjo in optimizmom želim soustvarjati prijetno in uspešno prihodnost za vse. Moje povezovalno delo v skupnosti je zgled, da vsak prispevek šteje in da lahko s skupnimi močmi ustvarimo trajnostno in vključujoče okolje za vse.

Vesela sem, da sem lahko del tako žive skupnosti in da imam priložnost prispevati za skupno dobro. Verjamem, da sta medsebojno sodelovanje in spoštovanje ključ do uspeha in blaginje vseh prebivalcev. Moje delo ni zgolj odgovornost, temveč privilegij, ki mi omogoča uresničevanje vrednot, ki jih gojimo v naši skupnosti.

Praznik KS Stari trg ob Kolpi, 2023.

Študij na ZIK-u in podjetništvo

Igor Jaklič

PODJETNOSTNA KOMPETENCA

Podjetnostna kompetenca pomeni zmožnost izkoriščanja priložnosti in uresničevanja zamisli ter pretvarjanja teh priložnosti in zamisli v vrednost za druge.

Moja izkušnja je bila zelo raznolika in poučna. Začel sem kot prizadeven študent, a sem se hitro razvil v uspešnega prodajalca. Po končani srednji šoli, smer električar - elektronik, sem se zaposlil v podjetju Smithers-Oasis Adria, d. o. o., in hkrati nadaljeval študij na ZIK-u, smer komercialist. V podjetju Smithers-Oasis sem hitro spoznal stvarnost poslovnega sveta. Tam sem pridobil osnovno razumevanje podjetništva, predvsem pa sem se naučil, kako potekajo procesi v podjetju, komunikacija s strankami in sodelovanje.

Nadaljnji študij na ZIK-u mi je omogočil poglobljeno razumevanje poslovnega sveta. Z združevanjem teorije s praktičnimi izkušnjami sem razvijal svoje sposobnosti na številnih področjih, kot so poslovno načrtovanje, prodaja, računovodstvo in vodenje ljudi.

Z vsakodnevno prakso sem se nenehno učil in dopolnjeval svoje znanje, pri čemer sem se zavedal, da je podjetništvo dinamično področje, ki zahteva nenehno prilagajanje, učenje, pripravljenost na izzive in prilagoditve.

Kot vodja prodaje za zunanje trge sem odgovoren za trg s 40-milijonsko populacijo.

Moja kulturna kompetenca

Alojz Hudelja

Pojem kulturna kompetenca razumem kot ljubezen do glasbe, plesa, umetnosti, kot odnos do kulture, kulturnega dialoga oziroma kot odnos do lepega. Gre za pojem, ki je še kako kompleksen in vključuje različna področja.

Kot učitelj kemije, biologije in naravoslovja kulturno kompetenco dojemam tudi kot dar, ki ga dobiš od staršev oziroma prednikov in ga razviješ po zmožnostih, kolikor ti je dano. Morda sem imel srečo, da me je narava obogatila s tem darom, da opazim v naravi vse, kar je naravno lepega, da opazim spomladansko prebujanje in barvite cvetove, poletna dogajanja, bogastvo pastelnih jesenskih barv in zimsko idilo, ki nas umirja. Če znamo opazovati naravo, se lahko od nje veliko naučimo.

Po horoskopu sem tehtnica, rojen na svetovni dan živali (4. oktobra), zato imam rad vse, kar je lepo, čutno in srčno. Rad imam ljudi, še posebno če so nasmejani, hudomušni in dobrega srca. Vse okoli sebe dojemam kot vibracijo. Že kot osnovnošolec sem prepeval

KULTURNA ZAVEST IN IZRAŽANJE

Kulturna zavest in izražanje je temeljna zmožnost posameznika, da zmore v ožjem in širšem kulturnem in jezikovnem okolju razumeti in spoštovati različne načine (ustvarjalnega) izražanja ter sporočanja zamisli in pomena z različnimi vrstami umetniških in drugih kulturnih oblik.

v mladinskem pevskem zboru, užival v plesu. Imel sem srečo, da sem imel sošolke, ki so rade plesale. Kot pubertetnik sem sanjal, da bi bil umetnostni drsalec in igral klavir. Ker se je gradila socialistična hiša, ni bilo denarja niti za eno niti za drugo. Sva pa s sosedo Mojco Vrlinič plesala na kotalkah.

Ona je bila tudi kriva, da sem začel sodelovati v Gledališki skupini ZIK Črnomelj kot amaterski igravec. Nujno so potrebovali igralca. Čeprav sem bil sprva v velikih dvomih, ali bom to sploh zmožel, sem spomladi leta 2014 odšel na bralne vaje.

Pripravljali smo igro Raya Cooneyja in Johna Chapmana *Spustite me pod kovter*. Najprej so bile dvomesečne bralne vaje in seveda veliko smeha ob branju besedila, še kako resno je postalo septembra in oktobra, ko je že bila premiera.

Imamo srečo, da nas uči in seveda tudi okrega, če nismo dovolj dobri, če se ne vživimo dovolj v vlogo ali če pravočasno ne znamo besedila, naša dolgoletna in glavna režiserka Helena Vukšinič. Posamezne prizore moramo vaditi toliko časa, dokler ni zadovoljna in prepričana, da bomo svojo vlogo dobro odigrali.

Sledile so še igre *Pesnikova žena prihaja*, *Govorice* in *Na kmetih*, ne smem pa pozabiti še vsakoletne poletne gledališke šole v drugi polovici avgusta, kjer se še kako nasmejimo, sprostim in razvijamo prijateljske vezi. Od vseh iger mi je bila po mojem mnenju najbolj pisana na kožo zadnja igra *Na kmetih*, v kateri sem se preizkusil v vlogah policijskega inšpektorja, baronice in Nežke.

Kot amaterskemu igralcu mi igranje pomeni zadovoljstvo, preizkušnjo, koliko si zmorem zapomniti besedila, gibanja na odru, ali zmorem navdušiti gledalce. Največ mi pomeni stati na odru v soju odrskih luči, začutiti vibracije smeha domačega občinstva, slišati bučen aplavz pa šopek rož, ki ga dobiš za nagrado, številni stiski rok, objemi in poljubi. Seveda so nadvse

pomembni stisk roke, čestitka in pohvala režiserke, da si vlogo dobro odigral. Še kako pomembne so medsebojne spodbude soigralcev, podpora družine, sorodnikov in prijateljev.

Najlepše je igrati v črnomaljski dvorani, saj so tu vibracije, spodbude in aplavzi najmočnejši. Težko je z besedami opisati občutke, ki jih doživljaš, ko si ves prepoten, izmučen od dveh ur igranja, a v duši in srcu srečen, da ti je uspelo.

In kako naprej? 13. decembra 2022 sem doživel možgansko kap. Kar naenkrat tema, dvojni vid, težave z ravnotežjem in srcem. Ponovno rojstvo. Hvaležen sem kozmosu, da mi je dal še eno možnost. Trmast in vztrajen po značaju se že poldruge leto trudim, da bi se vrnil na stare tire. Želim si, da bi za 60-letnico Jurjevanja spet zaplesal s FS Stari trg ob Kolpi in da bi s svojo gledališko skupino ponovno stal na odru v soju odrskih luči.

Vem, da mi bo uspelo. Držite pesti!

Pesnikova žena

Na kmetiji

Na kmetih

Spretnostne zmožnosti

<https://chat.openai.com/share/f447bbc0-64bf-40bf-a04a-38b9913e6125>

V globinah veččin, kjer znanje sije,
Spretnostne zmožnosti vzcvetijo v nas,
Vrednote trajnosti, ki v srcu se krije,
Kompetence v življenju dajejo glas.

V vsaki spretnosti odseva se moč,
Z znanjem posuto, vsaka veččina raste,
Usposobljenost, kot sončni žarek sijaj,
V srcih in umih, kjer pot se prečrta.

Spretnost, ne le za danes, a za jutri,
Zmožnost graditi v trajnostni prizor,
Z veččinami bogatimo pot miru,
Z usposobljenostjo k svetli prihodnosti korakajmo.

Kompetence kot temelji, na katerih gradimo,
Znanje kot vodilo, v trajnostni svet vabimo,
Spretnostne zmožnosti nas vodijo k miru,
V tem svetu, kjer trajnost je vedno v ospredju.